

Hørings svar til Forslag til ny byggteknisk forskrift (TEK17)

§ 8-3. Uteoppholdsareal.

Sol- og lysforhold i uteoppholdsareal – TEK17 § 8-3

Strålevernet støtter forslagene om at kravene i TEK10, i all hovedsak, videreføres i ny TEK17. Vi har i tillegg noen kommentarer som hovedsakelig vil være relevant for Veiledning til TEK17.

Statens strålevern har fått i oppdrag av Helse- og omsorgsdepartementet å etablere og koordinere en arbeidsgruppe som skal utvikle en nasjonal strategi for å redusere forekomst og dødelighet av hudkreft i Norge. Norge er blant landene i Europa og i verden med høyest forekomst og dødelighet av melanom. Økt risiko er knyttet til eksponering for UV-stråling fra sol og solarier, spesielt intens og mye eksponering. Hva som er for mye eksponering er avhengig av strålingens intensitet, eksponeringstid og hver enkelts følsomhet for sol. Hudkreft er en sykdom som kan forebygges.

Varslings- og informasjonstiltak er viktig for å øke folks kunnskap om UV og helseeffekter av for mye UV-stråling, slik at de selv kan ta sunne valg. Reduksjon av eksponering, slik som å ta pauser fra sola, er et av de mest effektive solvettrådene. Se StrålevernRapport 2015:7. Det er imidlertid ikke tilstrekkelig å informere om sol og solbeskyttelse, dersom ikke omgivelsene er tilrettelagt og kan tilby skyggefulle oppholdsarealer.

Strålevernet støtter forslaget, slik det foreligger, om at uteoppholdsareal skal være egnet for rekreasjon, lek og aktiviteter for ulike aldersgrupper, samt at det skal være god kvalitet med hensyn til sol- og lysforhold (§ 8-3, punkt (1) og (2)). Strålevernet mener det er viktig at uteoppholdsareal er tilrettelagt for lek og aktiviteter, men at det er tilgang på både sol og skygge. Forskning viser at barn som gis muligheter for å leke i et variert og grønt miljø selv regulerer eksponeringen ved å leke i skyggen fra trærne. Veiledning til TEK10, § 8-4 (2), fokuserer på gunstige solforhold blant annet for stillesittende aktiviteter og sosiale møtesteder. Dette kan tolkes som at det må være mest mulig sol på disse arealene. Strålevernet ber om at teksten omformuleres til å anbefale gunstige sol- og skyggeforhold. Vi vil kunne gi mer utfyllende råd når arbeidet med hudkreft-strategien er avsluttet og forslag til handlingsplan foreligger.

§ 13-5. Radon.

Radon i inneluft – TEK17 § 13-5

Strålevernet støtter forslaget om at radonkravene i TEK10, i all hovedsak, videreføres i ny TEK17. Vi har i tillegg noen kommentarer.

Radon i inneluft utgjør en helsefare og er den viktigste årsaken til lungekreft etter aktiv røyking. Årlig medvirker radon til rundt 300 lungekreftdødsfall i Norge. Målet i den nasjonale *Strategi for å redusere radoneksponeringen i Norge*, som kom i 2009, var å redusere alle radonnivåer, ikke bare de høye. Grenser for radon og krav til forebygging i byggeregelverket var blant de viktigste tiltakene i radonstrategien og vil over tid være det viktigste grepet for å redusere radoneksponeringen til befolkningen til så lavt som rimelig mulig.

Kartlegginger av radon i nybygg som Strålevernet har gjennomført, viser at radonkravene i TEK10 har hatt svært god effekt. Nye boliger i dag har betydelig lavere radonnivåer enn det nye boliger hadde tidligere. For eneboliger er gjennomsnittet halvert, og andelen over tiltaksgrensen på 100 Bq/m³ og grenseverdien på 200 Bq/m³ er redusert med rundt 70 %.

Kommentarer til de enkelte delene av forslaget:

Kommentar til forskriftsforslaget § 13-5 om radon

Vi foreslår at også tiltaksgrensen på 100 Bq/m³ i dagens bestemmelse annet ledd bokstav b, formulert som «som kan aktiveres når radonkonsentrasjonen i inneluft overstiger 100 Bq/m³», videreføres i ny bestemmelse. Tiltaksgrensen på 100 Bq/m³ er, sammen med grenseverdien på 200 Bq/m³, allerede innarbeidet i TEK10, og også i samsvar med strålevernforskriftens grenser for radon i skoler, barnehager og utleieboliger, samt Strålevernets generelle anbefalinger for radon i inneluft. En grenseverdi sammen med en lavere tiltaksgrense var et grep i den nasjonale radonstrategien for å redusere alle radonnivåer, ikke bare fjerne de høye over grenseverdien.

Foreslått krav i annet ledd bokstav b er at bygg skal «være tilrettelagt for utlufting av radon under bygningen». Slike tiltak det her er snakk om fungerer hovedsakelig ved å redusere trykket under konstruksjonen. Vi foreslår at en bedre måte å uttrykke dette kravet på er «være tilrettelagt for trykkreduserende tiltak i grunnen under bygningen».

Flere land har gode erfaringer med å la et slikt trykkreduserende tiltak fungere passivt, ved at rørsystemet fra grunnen forlenges og føres ut i friluft, gjerne over tak. Strålevernet er av den oppfatning at det bør igangsettes faglige undersøkelser for i fremtiden å vurdere om det er hensiktsmessig å stille krav om en slik passiv trykkredusering av grunnen.

Kommentar til forslag til ny preakseptert ytelse til første ledd

Strålevernet støtter forslag om at måling av radon skal utføres første driftsår. Måling er enkelt og rimelig, og er den eneste måten å dokumentere at de radonforebyggende tiltakene fungerer og at bygget har et radonnivå i inneluften under grenseverdien. I dag er det svært få som måler i nybygg. I den omtalte kartleggingen av radon i nye boliger ble det avdekket at kun 3,5 % hadde gjort dette. Det er et stort potensial for å redusere radonnivået i nye bygg ytterligere ved å få flere til å måle. Da vil de som har for høye nivåer på tross av å ha lagt radonsperre mot grunnen, kunne aktivere det allerede tilrettelagte tiltaket i grunnen og på en enkel måte redusere radonnivået.

Vi foreslår at det i den preaksepterte ytelsen vises til at målingen skal gjøres i samsvar med Statens stråleverns måleprosedyrer. Dette tilsvarer dagens veiledning til TEK 10 og forslaget om måling i preakseptert ytelse til tredje ledd om unntak. Det er viktig at radonmålinger utføres på en enhetlig og kvalitetssikret måte, for at resultatet skal representere radonnivået i årsmiddelverdi.

Kommentar til forslag til ny preakseptert ytelse til annet ledd bokstav a om radonsperre

Strålevernet støtter forslaget om at ytelsen til radonsperren skal være dokumentert.

Kommentar til forslag til nye preaksepterte ytelser til annet ledd bokstav b om tilrettelegging for utlufting under bygningen

Strålevernet støtter forslaget om videreføring av dagens veiledning om at avtrekksluften ikke skal trekke inn i huset eller gi høye radonkonsentrasjoner i oppholdssoner utendørs, samt at avtrekksrøret må merkes. Dette er viktig for å sikre at radontiltakene opprettholder den tilsiktede effekten.

Når det gjelder forslaget om tilkjørte masser mener Strålevernet dagens anbefaling i veiledningen til TEK10 bør videreføres. All tilkjørt masse skal ha lav radonavgivelse, ikke bare den som legges over radonsperren, selv om dette i sist nevnte tilfeller er særlig viktig. Forslaget viser også til Strålevernets anbefalte grense for å begrense radon fra fyllmasser, StrålevernInfo 6:2015. Denne er gitt for å hindre at fyllmasser ikke avgir for mye radon til inneluften generelt, og ikke spesielt for de tilfeller hvor fyllmassene legges over radonsperren.

Kommentar til forslag til nye preaksepterte ytelser til tredje ledd om unntak

Strålevernet foreslår å beholde dagens forståelse av unntaksadgangen, der det kan gis unntak for kravene i annet ledd om radonforebyggende tiltak, dersom byggets konstruksjon ivaretar tiltakenes funksjon på en annen måte. Eksempler på dette har vært godt ventilerte kryperom og parkeringskjellere. Vi er negative til at det i forslaget

åpnes for unntaksadgang på bakgrunn av grunnforholdene, og vi foreslår at ordet «grunnforhold» i forslaget strykes. Selv om det statistisk sett finnes mer eller mindre radonutsatte områder i Norge ut fra data om geologi og målinger i inneluft, så er det ikke mulig å basere seg på dette i vurderinger for hvert enkelt byggeprosjekt. Store variasjoner, også over korte avstander, er vanlig. Grave- og grunnarbeid på byggetomten kan også endre forutsetningen. Å åpne for unntak på bakgrunn av grunnforholdene betyr derfor at det må utføres byggegrunnsundersøkelser for radon på tomten. Slike undersøkelser er kostbare og kompliserte. Det er flere målinger som må gjøres, og ofte er det ikke mulig å konkludere sikkert om tomten er mer eller mindre radonutsatt. Videre mangler det også veiledning for hvordan slike byggegrunnsundersøkelser kan gjøres. Unntak for radonforebygging i antatt mindre radonutsatte områder vil dessuten gå mot den nasjonale radonstrategiens mål om at også moderate og lave nivåer skal reduseres til enda lavere.

Når det gjelder unntaket for bygg som står på pæler eller stripefundamenter stiller vi spørsmål ved om det her er behov for å presisere at det i tillegg må være god utlufting mellom bygget og byggegrunnen, eller om dette alltid er tilfelle ved disse fundamenteringsmetodene.

Strålevernet viser i tillegg til rapporten fra den omtalte kartleggingen av radon i nybygg, som er tilgjengelig på våre nettsider, se: <http://www.nrpa.no/publikasjon/straalevernrapport-2017-3-radon-i-nye-boliger-kartlegging-2008-og-2016.pdf>
